قازاق ماقال-ماتەلدەرى

شينجياڭ حالىق باسپاسى

قازاق ماقال-ماتەلدەرى

قۇراستىرعان : نۇقان نۇرعالي ۇلى

شينجياڭ حالىق باسپاسى

ٴۇرىمجى 2009

图书在版编目（CIP）数据

哈萨克族民间谚语集/努汗编. — 乌鲁木齐:新疆人民出版社,2005.4（2009.5 重印）

ISBN 978—7—228—09999—3

Ⅰ.哈… Ⅱ.努… Ⅲ.哈萨克族—谚语—作品集—中国-哈萨克语(中国少数民族语言） Ⅳ. I277.7

中国版本图书馆 CIP 数据核字（2006）第 033000 号

责任编辑：叶尔克西
编　　辑：赛力克
责任校对：哈力木拉提
封面设计：夏提克

哈萨克族民间谚语集（哈萨克文）

努汗　编

新疆人民出版社出版
（乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮编：830001）
新疆新华书店发行
新疆翼百丰有限公司印刷
880×1230 毫米 32 开本 15.75 印张
2006 年 4 月第 1 版　2009 年 5 月第 3 次印刷
印数:2001 — 4000

ISBN 978—7—228—09999—3　　定价:25.00 元

جاۋاپتى رەداكتور: ەركەش قامزا ۇلى
رەداكــتــور: سەرىك قىدىرموللين
جاۋاپتى كوررەكتور: قالمۇرات جارمۇقامەت ۇلى
مۇقاباسىن جوبالاعان: شاتتىق اقسا

قازاق ماقال - ماتەلدەرى

*

شينجياڭ حالىق باسپاسى باستىرىپ تاراتتى
(ٴۇرىمجى قالاسى، وڭتۇستىك ازاتتىق كوشەسى 348 - اۋلا)
شينجياڭ شينحۋا دۇكەنىنەن تاراتىلدى
شينجياڭ ييايفىڭ باسپا ىستەرى شەكتى
سەرىكتىگىندە باسىلدى
فورمات 1/32 880×1230، 15.75 باسپا تاباق
2006 - جىل، ٴساۋىر، 1 - باسپاسى
2009 - جىل، ماۋسىم، 3 - باسىلۋى
تيراجى: 2001 — 4000
ISBN 978 — 7—228—09999—3
باعاسى: 25.00 يۋان

العی ٴسوز

قازاق ماقال ـ ماتەلدەری — بەلگىلى ٴبىر ٴداۋىردىڭ عانا جەمىسى ەمەس، قايتا ادامزات قوعامى باستالعانىنان، اسىرەسە، ونىڭ باستى بەلگىسى بولعان ٴتىل جارىققا شىققانىنان بەرگى اسا ۇزاق زامانداردىڭ جەمىسى. حالىق بۇقاراسى ٴوزىنىڭ ٴومىر امالياتى مەن ٴوندىرىس امالياتىنىڭ جانە تاپتىق كۇرەس امالياتىنىڭ زاڭدىلىقتارىن اڭعارىپ، ونى ىلگەرىلەي زەرتتەپ ـ زەردەلەۋ، قورىتىندىلاۋ نەگىزىندە توقسان اۋىز ٴسوزدى توبىقتاي تۇيىنگە جيناقتاپ، مازمۇن جاعىنان دا، فورماسى جاعىنان دا ۋبرازدى دا، اسەرلى بەينەلەپ، ونى داۋىردەن ـ داۋىرگە، ۇرپاقتان ـ ۇرپاققا جالعاستىرىپ، ۇزدىكسىز دامىتىپ، كەمەلدەندىرىپ كەلگەن. وسى تۇرعىدان ايتقاندا، قازاق ماقال ـ ماتەلدەرىن جاراتۋشى دا، بايىتىپ ـ دامىتىپ، تۇراقتاندىرۋشى دا حالىق. ول حالقىمىزدىڭ ۇشان ـ تەڭىز مول تاجىريبەسىنەن، رۋحي ومىرىنەن تالعامدانىپ، ۇشقىر قيالىنان، سەرگەك اقىل ويىنان تۋعان تاپقىرلىق ونەرىنىڭ ەڭ بيىگى سانالادى.

قازاق ماقال ـ ماتەلدەرىندە ەرەكشە ٴسوز بولاتىن تۋعان جەر، وتان، دوستىق، ىنتىماق، بەرەكە ـ بىرلىك، جاۋعا دەگەن وشپەندىلىك، ٴتورت تۇلىك مال، ونەر ـ ٴبىلىم، ەڭبەك، ادامنىڭ جاقسى قاسيەتتەرىن قاستەرلەۋ، ارلى بولۋعا، ادالدىلىققا، كىشى پەيىلدىلىككە، تاباندىلىققا شاقىرۋ ٴتالىمى ەرەكشە ورىن العان. بۇدان باسقا تازالىق، دەنساۋلىق جونىندە اقىل ـ كەڭەس بەرەتىن، شەبەرلىككە، تاپقىرلىققا باستايتىن ٴتالىم ـ تاربيە بەرەتىن الۋان ٴتۇرلى ورەسى بيىك، ويى تەرەڭ ماقال ـ ماتەلدەر دە وتە كوپ.

قورىتىپ ايتقاندا، قازاق ماقال - ماتەلدەرىن — قازاق حالقىنىڭ دانالىعى، دۇنيەنى تانۋىنىڭ جاۋھارى، ٴسوز - ارەكەت ولشەمى، باعىناتىن زاڭى ٴارى ٴتىل بايلىق قورى دەۋىمىزگە ابدەن بولادى.

ال، ەندى قولىڭىزداعى «قازاق ماقال - ماتەلدەرى» اتتى بۇل كىتاپقا كىرگىزىلگەن ماقال - ماتەلدەر سول ۇشان - تەڭىز مول قازىنانىڭ ٴبىر ۇزىگى، ياعني ٴبىر تامشىسى عانا. شارت - جاعداي مەن قابىلەتىمىنىڭ شەكتىلىگىنەن جيناۋ - قۇراستىرۋ جاعىنداعى ولقىلىقتار مەن كەمشىلىكتەر جونىنەن قالىڭ وقىرمان قاۋىمىنان كەشىرىم سۇرايمىن.

قۇراستىرۋشىدان

2002 - جىل، 20 - تامىز.

مازمۇنى

وتان جانە تۋعان جەر تۋرالى 1
بەرەكە - بىرلىك تۋرالى 17
ونەر - ٴبىلىم، وقۋ - عىلىم تۋرالى 51
اقىل - كەڭەس تۋرالى 72
ەڭبەك تۋرالى 144
ٴجون - جوسىن تۋرالى 157
ماحاببات، نەكە جانە وتباسى تۋرالى 167
ايەل تۋرالى 193
بالا تۋرالى 212
كارلىك پەن جاستىق تۋرالى 233
تاماق، دەنساۋلىق جانە تازالىق تۋرالى 243
ٴسوز ونەرى تۋرالى 264
اراق جانە تەمەكى تۋرالى 288
اڭ - قۇس جانە اڭشىلىق تۋرالى 301
ٴيت تۋرالى 334
ولشەم - بىرلىك تۋرالى 347
ەگىنشىلىك تۋرالى 369
ساۋدا - ساتىق تۋرالى 381
ماۋسىم، اسپان دەنەلەرى، اۋا رايى، امال، جەر - سۋ
تۋرالى 389
جىلقى تۋرالى 410
تۇيە تۋرالى 445
سيىر تۋرالى 478
قوي - ەشكى تۋرالى 484

وتان جانە تۋعان جەر تۋرالى

وتان ٴۇشىن وتقا ٴتۇس، كۇيمەيسىڭ،
ارىڭ ٴۇشىن الىس، ولمەيسىڭ.

وتانىڭ بار دا وتىڭ بار.

وتانسىز ادام، ورمانسىز بۇلبۇل.

وتان ٴۇشىن ىستەۋ — ماقتانىش.

وتانىنان ايرىلعان — ادام وڭباس،
وتارىنان ايرىلعان — مال وڭباس.

وتانىن ساتقان — انت اتقان.

وتىنىڭ باسىن قورعاي الماعان،
وتانىن دا قورعاي المايدى.

وتىڭىنىڭ باسى — وتانىڭ.

وپاسىزدا وتان جوق،
وتاندا وپاسىزعا ورىن جوق.

وتى باسقانىڭ وتانى باسقا.

وتانىن سۇيگەن ەر جىلار.

ەر ەرلىگىن ىستەسە،
ەل ەلدىگىن ىستەر.

ەر قوسىنىنان ايرىلسا،
ەل ىرىسىنان ايرىلادى.

ەر — ىرىستىڭ كىلتى،
ەل — ىرىستىڭ قورعانى.

ەردىڭ مالى — ەلدىڭ مالى.

ەر — ەل جاعىنىڭ قالاسى،
جەل جاعىنىڭ پاناسى.

ەلدى قورعاۋ بەسىكتەن،
ٴۇيدى قورعاۋ ەسىكتەن.

ەر ەلىندە كوگەرەر،
جەكەن جەرىندە كوگەرەر.

ەر جىگىت — ەلى ٴۇشىن تۋادى،
ەلى ٴۇشىن ولەدى.

ەلىن ويلاماعاننىڭ ەرلىگى زايا،
ەرتەڭىن ويلاماعاننىڭ تىرلىگى زايا.

ەلى امانىنىڭ جەرى امان.

ەلىن سۇيگەن ەر بولار،

ەلىن جەگەن قور بولار.

ەلسىز ۇل بولماس،
جەرسىز گۇل بولماس.

ەلسىز ەر تۇل، يەسىز ات تۇل.

ەل شاراسىز بولماس،
ەر جاراسىز بولماس.

ەلۋ جىلدا ەل جاڭا،
ءجۇز جىلدا قازان جاڭا.

ەل القاسا ەرسىڭ،
ال، قارعاسا قورسىڭ.

ەل اۋىرىن ەر كوتەرەر،
جۇك اۋىرىن نار كوتەرەر.

ەل اۋزى — دۋالى.

ەر — تۋعان جەرىنە،
ءيت — تويعان جەرىنە.

ەر وسەدى ەلىندە،
ۇيرەك وسەدى كولىندە.

ەلسىز ەردىڭ ءۇنى جوق،
ەرسىز ەلدىڭ كۇنى جوق.

ەلىنەن ايرىلعان ەر مۇڭلىق،
كولىنەن ايرىلعان قاز مۇڭلىق.

ەل رەنجىسە، جەر كوتەرە الماس اۋىر بار،
ەل قوزعالسا، قارلى - داۋىل، جاڭبىر بار.

ەلدە بولسا ەرىنگە تيەدى.

ەلىن جامانداعان ەلەۋسىز قالادى،
اۋىلىن جامانداعان اتاۋسىز قالادى.

ەلىنەن بەزگەن ەر وڭباس،
كولىنەن بەزگەن قاز وڭباس.

ەردىڭ سىنشىسى — ەلى.

ەر ەلىمەن جاقسى،
جەر كەنىمەن جاقسى.

ەلسىزدىك — ۋايىم - قايعى قوزعايدى.

ەلدى قۋ بۇزادى،
ٴسۇتتى سۋ بۇزادى.

ەردىڭ ٴسانى — ەل،
جەردىڭ ٴسانى — كول.

ەل ەردى قورعايدى،
ەر ەلدى قورعايدى.

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

ەلڭ جاقسىسى قوس تاپقان.

ەلدەن ايرىلعانشا، جانىنان ايرىل!

ەر ەلىندە، باقا كولىندە.

ەرمەن ەل كوگەرەدى،
جاڭبىرمەن جەر كوگەرەدى.

ەر قادىرىن ەگەستەردە بىلەرسىڭ،
ەل قادىرىن كەڭەستەردە بىلەرسىڭ.

ەل اعاسىز بولماس،
تون جاعاسىز بولماس.

ەل ـ ەلدىڭ تىلەگى ٴبىر،
ەر ـ ەردىڭ تىرەگى ٴبىر.

ەل ايرىلسا — كوبىنە،
جول ايرىلسا — كەڭىنە.

ەكى تاۋ قوسىلمايدى،
ەكى ەل قوسىلادى.

ەستىمەگەن ەلدە كوپ.

ەل جاسىمەن كورىكتى،
تاۋ تاسىمەن كورىكتى،
اياق اسىمەن كورىكتى.

ەردەن قايتپاسا، ەلدەن قايتادى.

ەلىندە باردىڭ ەرنىنە تيەدى،
جاۋىندا باردىڭ تەزەگى تيەدى.

ەل قۇلاعى — ەلۋ.

ەل — ەبەلەك ەمەس،
جەر — كوبەلەك ەمەس.

ەل سۇيگەن ەر سۋعا باتپايدى، وتقا جانبايدى.

ەسىڭ باردا ەلىڭدى تاپ!

ەل ەرىمەن، ەر ەلىمەن ماقتانادى.

ەل شايقالسا، تەنتەگى بەتىنە شىعادى.
كول شايقالسا، كوبىگى بەتىنە شىعادى.

ەرىن ساتقانىڭ، ەلىن ساتقانىڭ.

ەسى ٴبۇتىن ەلدەن شىقپايدى.

ەردەن بەزسەڭ دە، ەلدەن بەزبە!

ەلتىردەن ەل بۇلىنەدى.

ەل ٴۇمىتىن ەر اقتار،
ەر اتاعىن ەل ساقتار.

ەر ولگەنىمەن، ەڭبەگىن ەل ولتىرمەس.

ەر تۋعان ەلىنە قادىرلى،
گۇل وسكەن جەرىنە قادىرلى.

ەل سيلاعان ەسكتە وتىرمايدى.

ەر قادىرىن ەل بىلەدى،
زەر قادىرىن زەرگەر بىلەدى.

ەل دەگەندە ەزىلىپ،
جۇرت دەگەندە جۇمىلىپ ىستە.

ەل قونىسىنان ايرىلسا،
ەر ىرىسىنان ايرىلادى.

ەردەن ايرىلسا ەل قۇلازيدى،
مالدان ايرىلسا جەر قۇلازيدى.

ەڭىرەگەن ەرلىك بولسا،
ەل ىرگەسى تىنىش بولار.

ەلدىك ىرىسى — ەر،
جەردىك ىرىسى — ەڭبەك.

ەل ٴىشى التىن بەسىك.

ەر جىگىت ٴوزى ٴۇشىن تۋىپ،
ەلى ٴۇشىن ولەدى.

ەر نامىسى — ەل نامىسى.

ەردىڭ اتى ەلمەن شىعادى.

ەلىڭنىڭ ەلدىگى، ەتەك جەڭنىڭ كەڭدىگى.

ەل شەتىنە جاۋ كەلسە،
ەر جىگىت بولار پاناسى.

ەل باسىنا اۋىرلىق تۇسكەندە،
ەردىڭ ەرلىگى سوندا كورىنەر.

ەكى ٴتۇستى، كوز جازدىرادى،
ەكى بەتكەي، ەلدى ازدىرادى.

ەلىن قورعاعان وسەر،
ەلىن قورلاعان وشەر.

ەڭ ۇلكەن جاۋ — ەلدىڭ جاۋى،
ەڭ ۇلكەن داۋ — جەردىڭ داۋى.

ەل كۇيىنگەنگە كۇيىنگەن،
ەل سۇيىنگەنگە سۇيىنگەن — باتىر.

ەلى ٴۇشىن ولگەن ەردە ارمان جوق،
ەر قازاسىن كوتەرگەن جەردە ارمان جوق.

ەلىن ٴسۇيۋ ەردىڭ ٴىسى،
ەلدەن بەزۋ ەزدىڭ ٴىسى.

بىلەك ٴتۇر دە ەڭبەك ەت،
ەتەك ٴتۇر دە ەلگە جەت.

ەر جۇرگەن جەر مەرەكە،
ەل جۇرگەن جەر بەرەكە.

ەر اسسا دا ەلىنەن اسپايدى،
سۋ تاسسا دا جيەگىنەن اسپايدى.

تۋعان جەرگە تۋىڭدى تىك.

تۋعان جەردىڭ جەرى دە كورىكتى،
ەلى دە كورىكتى.

تۋعان جەردىڭ قادىرىن،
شەتتە جۇرسەڭ بىلەسىڭ.

تۋعان جەردىڭ كۇنى دە ىستىق،
ٴتۇنى دە ىستىق.

تۋعان جەردىڭ توعايى — تىنىسىڭ،
تورعايى — تۋىسىڭ.

تۋعان ەلىڭدى جاماندама — جۇزەتىن كولىڭ،
تۋعان جەرىڭدى جاماندама — كىرەتىن كورىڭ.

تۋعان جەردىڭ توپىراعى تورقا،
ناعىز قادىرلەيتىن سول ورتا.

تۋعان جەر — تۋعان انا.

تۋعان جەردىڭ تاسى التىن،
توپىراعى تورقا.

تۋعان جەردەي جەر بولماس،
تۋعان ەلدەي ەل بولماس.

تاس جۇرەكتى ناداندار،
تۋعان ەلىن جاماندار.

تورەسىز ەل بولمايدى،
توبەسىز جەر بولمايدى.

تاۋ بەلگىسى تاس بولار،
بار بەلگىسى اس بولار.
ازعان ەلدىڭ بەلگىسى،
ٴبىر - بىرىنە قاس بولار.

ٴوز ەلىڭنىڭ نانىن جەگەنشە،
كۇندىز - ٴتۇنى قامىن جە.

ٴوز ەلىمنىڭ باسى بولماسام دا،
سايىنىڭ تاسى بولايىن.

ٴوز ەلىڭ — التىن بەسىگىڭ.

وكپەدەن سوققان جەل جامان،
ەلىنەن بەزگەن ەر جامان.

ٴورىستى جول ەلگە جەتكىزەر،
ەل مولعا جەتكىزەر.

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com